

KLIMAX

A házmester vette észre a gázszagot. Betörte az ajtót. A búcsúlevél a konyha kőpadlóján hevert, rajta egy kis kerámia hamutartó, benne az utolsó cigaretta csutkája.

"Ma van az ötvennegyedik születésnapom - olvasta a házmester. A házban nem szeret senki. A KIK nem hajlandó rendbe hozni a plafont, amely beázik. Meg akarok halni. Özv. Berger Mihályné."

A cigaretta csutka rúzsos volt.

OSZK. left
Színházról

V. 352 / 17 / 2000

A Kassai Thália Színház műsorfüzete az 1999/2000-es évad
4. bemutatója

A kiadásért felel - zodpovedný redaktor: Kolár Péter
igazgató - riaditeľ

Összeállította - zostavil: Ötvös Anna

Grafika: Gadus Erika

Műszaki szerkesztő - technický redaktor: Balázs László

Nyomdai munkálatok - tlač: Grafika, s.r.o. Košice

DIVADLO
KOŠICE

THÁLIA

SZÍNHÁZ
KASSA

MACSKAJÁTEK

írta: *Örkény István*

Mindnyájan akarunk egymástól valamit.
Csak az öregektől nem akar már senki
semmit.

De ha az öregek akarnak egymástól
valamit, azon mi nevetünk.

Szereplők

Orbán Béláné, Erzsi:

Kövesdi Szabó Mária

Giza, a testvére:

Gombos Ilona m.v.

Paula, Orbánné barátnője:

Cs. Tóth Erzsébet

Egérke, Orbánné szomszédja:

Gubík Ági

Ilus, Orbánné lánya:

Bandor Éva

Cs. Bruckner Adelaida:

Szentpétery Aranka m.v.

Csermlényi Viktor,

nyugalmazott operaénekes:

Pólos Árpád

Józsi:

Bocsárszky Attila

Pincér:

Bocsárszky Pál

Közreműködnek:

Czompál Krisztina, Rák Viktória,

Tóth Éva, Molnár László

Ügyelő: Tóth Éva

Súgó: Czompál Krisztina

Fény: Kovács Lajos

Hang: Kovács Géza

Zenei munkatárs: Jakab Zoltán m.v.

Rendezőasszisztens: Ötvös Anna

Segédrendező: Bocsárszky Attila

Díszlet és jelmez: Gadus Erika

Rendezte:

Árkosi Árpád m.v. Jászai-díjas

Bemutató előadás: 2000. május 4.

Örkény István világ életében szolid, disztingvált úriember volt. Ennek a típusnak megvan az előnye - neveltetése okán -, hogy ritkán van gond vele. Ám Örkény mégis rengeteg gondot okozott a szocialista kultúra korifeusainak már a pusztai irodalmi jelenlétével is, mert mit lehet kezdeni egy olyan, vitán felül tehetséges emberrel, akinek legnagyobb élménye az, hogy éveket töltött orosz hadifogságban?

A történelem jócskán beleszólt Örkény életébe, hiszen ő is más pályára készült, mint hivatásos fogoly. A piaristáknál érettségizett, előbb a vegyészmérnöki, majd a gyógyszerészeti karra járt, ott kapott diplomát 1934-ben. Diplomájánál többet jelentett számára, hogy süvölvény íróként a Szép Szó körétől és József Attilától kapott bátorítást. A harmincas évek végén egy ideig Londonban majd Párizsban élt, de a művészvilágba nem sikerült berobbania, hiszen hátra voltak azok az évek és élmények, amelyek sok szenvedés árán íróvá avatták. Negyvenkettőben került az orosz frontra a II. Magyar Hadsereg katonájaként. Hamarosan fogságba esett, előbb Tambovba, majd Krasznogorszkba szállították, ahol annyi év szünet után ismét írni kezdett.

Jó ideje vége volt a háborúnak, amikor 1946 karácsonyán hazaérkezett és barátai segítségével igyekezett visszailleszkezni a polgári életbe. Novellákat publikált, a Művész Színházzal tárgyalt arról, hogy esetleg bemutathatják *Voronyezs* című drámáját, ám ahogy szigorodtak a politikai viszonyok, a terv füstbe ment, a téma indexre került. 1952-ben, a Csillagban publikálta *Lila tinta* című novelláját, amiből akkora botrányt csináltak az illetékesek, hogy csak úgy zengett tőle az irodalmi közélet. A korabeli rituálénak megfelelően nyilvánosan önkritikát kellett gyakorolnia, a kanosszajárás pedig abból állt, hogy rendszeresen fel kellett bukkannia Sztálinvárosban, a munkások között, hogy ő, aki megjárta a fogolytáborok poklát, úgymond megismerje a való életet. Évekre búcsút inthetett a reménynek, hogy egyetlen sora is megjelenik. Sok más kollégájával együtt eltűnt a nyilvánosság elől. A Szépirodalmi Könyvkiadónál lektorálta a könyveket, 56 után évekig gyógyszerészként dolgozott, egészen a hatvanas évek derekáig. A jég akkor tört meg körülötte, amikor 1967-ben *Latinovits Zoltán* főszereplésével bemutatták *Tóték* című drámáját.

Jól fogadta az irodalmat szerető közönség egyperces novelláit is. Ebben a tömör, feszes, különös műfajban vérbeli fölfedezőnek mutatkozott: felfedezte az epikai atommagot. Végső sűrítés, kikezdetlen forma, a megértés és szolidaritás ereje jellemzi ezeket az írásokat. Politikailag a megtúrt kategóriába került, az esztétik abszurd és groteszk minősítéssel látták el novelláit, melyek ugyancsak a megtúrt kategóriába kerültek.

Az egypercesekkel párhuzamosan és ugyancsak a groteszk jegyében alakult a drámaírói karrierje. A közelmúlt legnagyobb hatású magyar dramaturgiai műhelyét hozta létre. Korántsem boszorkánykonyha volt az, ahol a *Tóték* (1967), a *Macskajáték* (1969), a *Vérrokonok* (1974), a *Kulcskeresők* (1975), a *Pisti a vérzivatarban* (1969-1979) kiforrt magát. Páratlan racionalitás, mérlegelő józanság, felülemelkedő bölcsesség, mély és elementáris humor voltak a csodaszerei.

Pályájának legfényesebb szakaszát ötvenéves kora fölött érte meg. Beérkezett író lett. Azóta több évtized telt el. S ha műveit ma újraolvassuk, úgy tűnik, nem az ő látásmódja volt abszurd, hanem az a világ, amelyben éltünk, ám a valóságot akkor csak a groteszk eszközeivel lehetett igazán hűen megjeleníteni. Hiába, a művészek a legnagyobb realisták - kövessenek bármilyen irányzatot is -, mert ha nagyok, akkor kényszeresen igazat beszélnek, mint a mesebeli királyok udvari bolondjai.

AZ ÉLET ÉRTELME

Ha sok cseresznyepaprikát madzagra fűzünk, abból lesz a paprikakoszorú.

Ha viszont nem fűzzük fel őket, nem lesz belőlük koszorú.

Pedig a paprika ugyanannyi, éppoly piros, éppoly erős. De mégse koszorú.

Csak a madzag tenné? Nem a madzag teszi. Az a madzag, mint tudjuk, mellékes, harmadrangú valami.

Hát akkor mi?

Aki ezen elgondolkozik, s ügyel rá, hogy gondolatai ne kalandozzanak összevissza, hanem helyes irányban haladjanak, nagy igazságoknak jöhet a nyomára.

“E kor nekünk szülőnk és megölnök. Tőle kaptuk mint útravalót, hogy lehessünk hősök és gyilkosok, megbélyegzők és megbélyegzettek, keveset tevők, nagyokat álmodók, másokat mentők, magunkat pusztítók egyidőben, egy helyütt és egy személyben, ki merre fordul, aszerint.”

(Örkény I.: *Pisti a vérzivatarban*)

“Engem az a létfontosságú mozzanat izgatott, amelyet mi, magyarok és kiváltképp mi, idősebbek már annyiszor végigcsináltunk: újrakezdeni, előlről kezdeni, ismét újrakezdeni, soha nem megadni magunkat.”

(Örkény István)

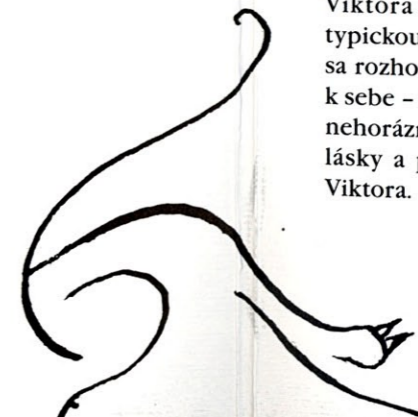
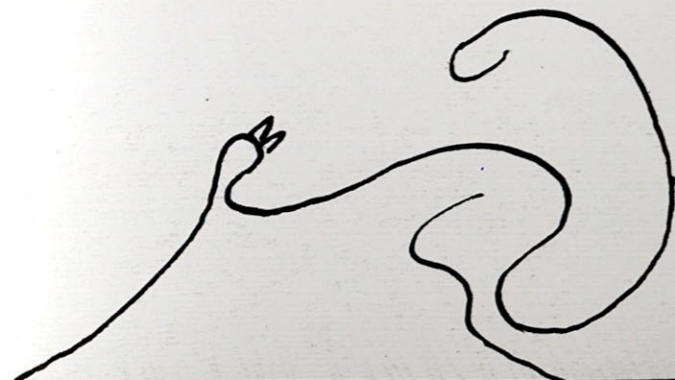
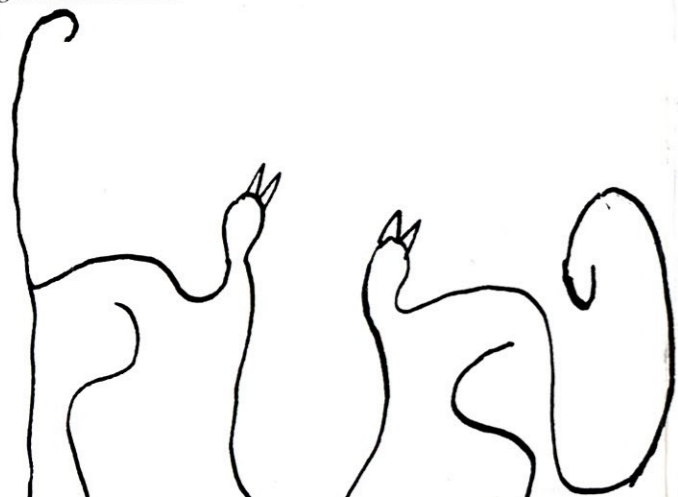
Örkény legrealistább színpadi műve, a *Macskajáték* (1969) eredetileg kisregény volt. A szaggatott monológokból és levelekből azonban maradéktalan színpadi alkotás született. Öregedő főhősének, özvegy Orbánnénak az élete a bevásárlás, a tejszarnok, a fodrász, a Münchenből érkező testvéri levelek, Paula barátnője árulása és régi szerelme, Csermlényi Viktor operaénekes visszahódítása körül zajlik. Szánalmas és nevetséges, groteszk és kisszerű élet, de szívós elpusztíthatatlanságával és hétköznapiságával nagyon magyar, nagyon pesti. Mert Orbánné - noha ennél valóságosabb alakot Örkény szinte sosem írt - kicsit jelkép is: saját esendőségünké és mindennapi hősiességünké. Ebben az életben az elmúlt félszázad eseményei éppúgy jelen vannak, mint az ifjúság nosztalgiaja, az öregség szánandóságai, a túlélés képessége. Merész feladat öregekről darabot írni, és a magyar irodalomban kevesen is vállalkoztak rá.

Ősbemutatója 1971. január 15-én volt a Szolnoki Szigligeti Színházban, Hegedűs Ágnes főszereplésével. A rendező, Székely Gábor 1971 márciusában a Pesti Színházban is színpadra állította. A remekló Sulyok Mária sok százszor alakította, Berlinben német nyelven is játszotta Orbánnét. A *Macskajáték* útja Szolnokról a Pesti Színházon keresztül vezetett a világ sok tucat színpadára, Brüsszeltől Buffalóig és Ankarától Reykjavíkiig.

V tejto hre sa stretne s ľúbostným trojuholníkom, pravda trošku nešťastným: tvoria ho traja postarší ľudia.

Orbánová, vdova, žije svoj tuctový, každodenný život v Budapešti. Jediným rozptýlením pre ňu sa stávajú listy a telefonáty, v ktorých porozpráva svoje životné príhody Gize, jej sestry, ktorá ale žije v Nemecku. A láska, ktorú prežíva...

Stretne sa ale náhodou so svojou bývalou známou, s Paulou, alj. Kauszovou, ktorá im pri obliehaní Budapešti počas druhej svetovej vojny zachránila život. Toto oneskorené stretnutie prerastie hneď do vrúcneho priateľstva, skoro každý deň sa začnú stretávať. Paula vytiahne z Orbánovej jej najprísnejšie strážené tajomstvo: ona je totiž zalúbená do operného speváka v dôchodku, do Viktora Csermlényiho. A Paula, inšpirovaná závistou typickou pre ženy, ktoré už prežívajú jeseň svojho života, sa rozhodne, že ukáže Orbánovej, a Csermlényiho privábi k sebe - čo sa jej aj podarí. A keď Orbánová príde na tento nehorázný podraz - vyhlási všeobecnú svätú vojnu, v mene lásky a pomsty, aby získala naspäť svojho milovaného Viktora.

M
E
G
H
Í
V
Ó

DIVADLO THÁLIA SZÍNHÁZ
KOŠICE KASSA

Tisztelettel meghívjuk Önt 2000. május 4-én 19.00 órára

Örkény István

M A C S K A J Á T É K

című bemutató előadásra

Rendező: Árkosi Árpád m. v. Jászai-díjas

Szívesen biztosítunk belépőjegyet, ha igényét bejelenti színházunk titkárságán.

Kováčska 38, 040 01 Košice

Tel.: 421/95/622-58-66

Fax: 421/95/622-58-67

P
O
N
O
V
N
Á
Z
N
Á
K
A

DIVADLO THÁLIA SZÍNHÁZ
KOŠICE KASSA

Dovoľujeme si Vás pozvať na premiéru hry:

Istvána Örkénya

M A Č A C I A H R A

dňa 4. mája 2000 o 19.00 hodine

Réžia: Árpád Árkosi a. h.

Vstupenky Vám radi zabezpečíme, ak oznámite svoju účasť na sekretariáte divadla.

Kováčska 38, 040 01 Košice

Tel.: 421/95/622-58-66

Fax: 421/95/622-58-67

OSZK. left.
Színháztört.

V. 352 16 / 2000

